

PRAWIE WSZYSTKO O... PROGRAMIE PROFILAKTYKI RAKA SZYJKI MACICY (CYTOLOGII)

RAK SZYJKI MACICY

Rak szyjki macicy jest nowotworem złośliwym rozwijającym się z nabłonka pokrywającego szyjkę lub kanał szyjki macicy. Jest szóstym pod względem częstości występowania nowotworem występującym wśród Polek, a drugim spośród nowotworów narządów płciowych. Obecnie umieralność pań z powodu zachorowań na raka szyjki macicy jest wysoka, umiera połowa z kobiet chorujących. Główną przyczyną jest zbyt późne zgłoszenie się do lekarza, a tym samym późne wykrycie stanu chorobowego, który najczęściej jest już zaawansowanym stadium.

CZNNIKI RYZYKA

1. infekcje wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)
2. wiek (zachorowalność wzrasta wraz z wiekiem, natomiast szczyt zachorowań przypada pomiędzy czterdziestym piątym a pięćdziesiątym piątym rokiem życia)
3. wczesne rozpoczęcie życia seksualnego
4. duża liczba partnerów seksualnych
5. duża liczba porodów
6. niski status społeczny i ekonomiczny
7. palenie papierosów
8. stwierdzona wcześniej zmiana patologiczna w badaniu cytologicznym
9. partnerzy seksualnie niemonogamiczni z infekcją HPV (w takim przypadku ryzyko zachorowania wzrasta dwudziestokrotnie)

CO TO JEST CYTOLOGIA?

CYTOLOGIA « nauka o budowie i czynnościach komórek roślinnych i zwierzęcych »

Słownik wyrazów obcych, Wydawnictwo Naukowe PWN

To całkowicie bezpieczne i bezbolesne badanie. Jego celem jest wykrycie nieprawidłowych komórek świadczących o trwającym procesie nowotworowym w szyjce macicy lub zmian, które do takich stanów mogą doprowadzić. Polega na wykonaniu wymazu (pobranie komórek z szyjki macicy za pomocą specjalnej szczoteczki), który następnie podlega ocenie mikroskopowej. Wykonanie pierwszego badania cytologicznego zaleca się maksymalnie do trzech lat od rozpoczęcia współżycia, nie później jednak niż w dwudziestym pierwszym roku życia. Badanie powinno być wykonywane następnie raz w roku lub co dwa lata. Jeżeli trzy kolejne wyniki są prawidłowe, kobiety powyżej trzydziestego roku życia powinny być badane co dwa lub trzy lata. Wyniki badania cytologicznego ocenia się według zalecanego obecnie systemu **klasyfikacji Bethesda** lub w pięciostopniowej skali według Papanicolaou.

System Bethesda pozwala określić:

- czy pobrany materiał nadaje się do oceny
- czy obraz cytologiczny jest prawidłowy
- dokładny opis zmian zgodny z obowiązującą terminologią

Klasyfikacja nieprawidłowości komórek nabłonkowych w systemie Bethesda:

- ASC – atypowe komórki nabłonka płaskiego
 - ASC-US – komórki o nieokreślonym znaczeniu
 - LSIL – zmiany śródnabłonkowe małego stopnia
 - HSIL-ASC-H – zmiany śródnabłonkowe dużego stopnia
 - HPV – zakażenie ludzkim wirusem brodawczaka
 - CIN I – śródnabłonkowe neoplazja, czyli nowotworzeni komórek
 - CIN II – dysplazja średniego stopnia
 - CIN III – dysplazja dużego stopnia
 - rak płaskonabłonkowy
- Zmiany ASCUS, LSIL, HSIL wymagają dalszej diagnostyki.

Skala według Papanicolaou:

- stopień I – wynik prawidłowy
- stopień II – obok prawidłowych komórek nabłonka szyjki obecne również komórki zapalne
- stopień III – widoczne nieprawidłowe komórki z cechami dysplazji komórkowej
- stopień IV i V – obecne komórki nowotworowe

Ponieważ stopień III, IV i V oznaczają wynik nieprawidłowy, wymagana jest dalsza diagnostyka.

PAMIĘTAJ! Wczesne wykrycie nowotworu daje szansę na jego wyleczenie!

Niewykonywanie badań i późne wykrycie nowotworu powoduje wzrost umieralności z powodu inwazyjnego zaawansowania raka, który w stadium zaawansowanym wymaga kosztownego leczenia, bądź operacyjnego (amputacja piersi), bądź radioterapii lub leczenia systemowego (chemioterapii, hormonoterapii).

Dlatego korzystaj z bezpłatnych badań wykonywanych w ramach Populacyjnego programu profilaktyki i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy.

Badania cytologiczne wykonywane w ramach Programu realizowane są w dwóch etapach:

- podstawowym
- pogłębionej diagnostyki

CEL PROGRAMU

- obniżenie wskaźnika umieralności wśród kobiet chorych na raka szyjki macicy
- pogłębienie wiedzy kobiet o nowotworach szyjki macicy oraz o profilaktyce

KTO MOŻE SKORZYSTAĆ Z PROGRAMU?

Badania w ramach Programu możesz wykonać, jeśli:

- mieszcisz się w przedziale wiekowym **od 25 do 59 lat** (decyduje rok urodzenia)
- nie miałaś wykonywanej cytologii w ciągu ostatnich **trzech lat**, a jeśli obciążona jesteś czynnikami ryzyka (zakażenie wirusem HIV, przyjmowanie leków immunosupresyjnych, zakażenie HPV typem wysokiego ryzyka) – badania możesz wykonać **co dwanaście miesięcy**
- jesteś po zakończonej kontroli onkologicznej po leczeniu nowotworu złośliwego szyjki macicy

PAMIĘTAJ! nawet jeśli nie spełniasz powyższych kryteriów, również możesz skorzystać z bezpłatnej cytologii – poza Programem – w ramach ubezpieczenia w NFZ. W takim jednakże przypadku potrzebować będziesz skierowania. Aby je otrzymać, udaj się do lekarza specjalisty.

JAK WYKONAĆ BADANIA W RAMACH PROGRAMU?

DOKUMENTY

Aby wykonać badania w ramach Programu, nie potrzebujesz skierowania. Ale pamiętaj, że wykonać badania mogą kobiety objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Musisz więc okazać dokument potwierdzający, że jesteś ubezpieczona (elektroniczna Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego lub każdy inny ważny dokument). Na badanie zabierz ze sobą również dokument tożsamości (dowód osobisty, paszport lub prawo jazdy itp.).

JAK I GDZIE ZGŁOSIĆ SIĘ NA BADANIA?

To proste. Wystarczy, że zgłosisz się osobiście lub wcześniej umówisz telefonicznie z wybraną placówką, która ma podpisany z NFZ kontrakt oraz realizuje świadczenia w zakresie ginekologii, i ustalisz dogodny termin wizyty (lista przychodni dostępna jest w oddziale wojewódzkim NFZ oraz na stronie internetowej www.nfz-katowice.pl ⇒ *Ubezpieczony* ⇒ *Programy profilaktyczne* ⇒ *Populacyjny program profilaktyki i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy* ⇒ *Wykaz zakładów, w których można wykonać bezpłatne badania w ramach programu*).

CO W RAMACH BADANIA?

■ ETAP PODSTAWOWY

- w rejestracji zostanie zweryfikowane prawo do skorzystania przez ciebie z badań (patrz punkt: **KTO MOŻE SKORZYSTAĆ Z PROGRAMU?**), a po pozytywnej weryfikacji zostanie zarejestrowana w systemie informatycznym udostępnionym przez NFZ
- następnie przeprowadzony zostanie wywiad oraz wypełniesz ankietę
- potem wykonane zostanie badanie: pobrany zostanie rozmaz. UWAGA! jeżeli pobrana próbka nie nadaje się do oceny mikroskopowej, lekarz lub położna pobierająca materiał powinna cię o tym poinformować i ponownie pobrać materiał do badania

WYDAWANIE WYNIKÓW

Wynik badania wykonanego w ramach Programu profilaktycznego powinien być opisany w systemie **Bethesda 2001** i powinnaś otrzymać go w ciągu **piętnastu dni roboczych** od daty wykonania badania. Wyniki badań podpisuje cytotechnik, cytomorfolog albo diagnosta laboratoryjny i specjalista w dziedzinie patomorfologii. Preparat cytologiczny o wyniku innym niż ujemny oceniany jest dwustopniowo przez cytotechnika i lekarza specjalistę w dziedzinie patomorfologii.

· **jeśli wynik był prawidłowy**, wraz z wynikiem otrzymasz:

- w przypadku braku czynników ryzyka – zalecenie ponownego zgłoszenia się na badanie po **trzech latach**

- jeżeli istnieją uzasadnione wskazania medyczne (kobiety zakażone wirusem HIV, przyjmujące leki immunosupresyjne, zakażone HPV typem wysokiego ryzyka) – zalecenie wykonania wcześniejszego badania cytologicznego w ramach Programu (**po dwunastu miesiącach**),

· **jeżeli wynik był nieprawidłowy:**

- otrzymasz wynik wraz ze skierowaniem do placówki realizującej etap pogłębionej diagnostyki Programu

- jeżeli nie zgłosisz się po odbiór wyniku w ciągu trzech miesięcy, zostaniesz wezwana do jego odbioru wraz ze skierowaniem do placówki realizującej etap pogłębionej diagnostyki Programu

■ ETAP POGŁĘBIONEJ DIAGNOSTYKI

Etap pogłębionej diagnostyki obejmuje:

- rejestrację
- badanie kolposkopowe (przy użyciu kolposkopu – urządzenia optycznego)
- pobranie celowanych wycinków do badania histopatologicznego (biopsja) – jeżeli po badaniu kolposkopowym zaistniała konieczność zweryfikowania badania

następnie lekarz:

- pobrany materiał bada histopatologicznie (badanie pod mikroskopem materiału pobranego)
- stawia rozpoznanie na podstawie przeprowadzonych badań
- podejmuje decyzję co do dalszego postępowania (skierowanie do leczenia lub wyznaczenie terminu kolejnego badania cytologicznego). Kobiety, u których **wykryto raka szyjki macicy lub inne schorzenie wymagające specjalistycznego leczenia**, zostają skierowane – już poza Programem – na dalsze badania diagnostyczne lub leczenie do placówki medycznej posiadającej kontrakt z NFZ na świadczenie usług dla danego rodzaju schorzeń.

Szczegółowe informacje uzyskasz w oddziale wojewódzkim NFZ oraz na stronie internetowej www.nfz-katowice.pl, a także na: www.rakszyjmacycy-profilaktyka.pl

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 roku nr 164; poz. 1027 z późn. zm.).
2. Załącznik nr 3 do Zarządzenia nr 57/2009/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 2009 roku z późn. zm.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 sierpnia 2009 roku w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu programów zdrowotnych (Dz. U. z dnia 31 sierpnia 2009 roku nr 140, poz. 1148 z późn. zm.)

**KOLEJNE WYDANIE UKAŻE SIĘ SIĘ 2 KWIETNIA 2010 ROKU.
SZUKAJ NAS W PIĄTKOWYM WYDANIU GAZETY!**

Narodowy Fundusz Zdrowia
Śląski Oddział Wojewódzki w Katowicach

www.nfz-katowice.pl www.nfz.gov.pl

Informacja ogólna

ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice, tel. 32 735 19 00
ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice, tel. 32 735 05 05

Biuro Działu Skarg i Wniosków

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice,
tel. 32 735 05 90; 32 735 05 63; 32 735 05 13; 32 735 05 45

Informacja dotycząca Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (KUZ)

ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice, tel. 32 735 18 00

Informacja dotycząca zasad wydawania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) oraz dokumentów potrzebnych do jej otrzymania

ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice, tel. 32 735 18 87,
32 735 18 78, 32 735 18 72

Informacja dotycząca zasad rozliczania (refundacji) kosztów leczenia poniesionych przez ubezpieczonych w krajach UE/EFTA

ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice,
tel. (0048) 32 735 16 73, 32 735 15 67, 32 735 16 25

Informacja dotycząca planowego leczenia poza granicami kraju

ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice,
tel. 32 735 16 25, 32 735 16 73

Informacja Działu Lecznictwa Uzdrawiskowego

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice, tel. 32 735 05 22

Dział ds. Środków Pomocniczych i Przedmiotów Ortopedycznych

ul. gen. Jankego 15A, 40-615 Katowice,
tel. 32 735 05 56, 32 735 05 57